

ԱՄԱՆՈՐԸ ՄԱՅՐ ԱԹՈՌՈՒՄ

1989 թվականի վերջին օրն է: Տարեմուտ: Եվս մի քանի ժամ, և կսկսվի նոր տարին՝ իր հետ բերելով նոր հույսեր, նոր ծրագրեր ու նոր իրագործումներ:

Ահա այս հույսով ու լավատեսությամբ է, որ 1989 թ. դեկտեմբերի 31-ի երեկոյան Մայր Աթոռի սեղանատուն էին հավաքվել տարբեր թեմերի առաջնորդ սրբազան հայրեր, Մայր Աթոռի միաբանությունը, Գերագույն հոգևոր խորհրդի անդամները, հոգևորականներ՝ տարբեր վանքերից ու եկեղեցիներից, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմը, ուսանողությունը և այլ հյուրեր:

Հանդիպությունը ղեկավարում էր Վեհափառ Հայրապետը:

Ակավում է տարեմուտի երեկոն: Բոլորը միասին արտասանում են «Հայր մեր» աղոթքը: Նորին Սրբությունը օրհնում է քարիքներով լեցուն տոնական սեղանը:

Հնչում է ճեմարանի քայլերգը, որից հետո երեկոյի բացման ու շնորհավորական խոսքով հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի տեսուչ գերաշնորհ Տ. Անանիա եպս. Արաբաջյանը:

«Ձերո Սրբություն, Վեհափառ Տեր,

Գերաշնորհ սրբազան հայրեր, հոգեշնորհ և արժանապատիվ հայրեր, սիրելի դասախոսներ հոգևոր ճեմարանի, սաներ և հարգելի ներկաներ.

«Փառք քեզ Աստուած, փառք քեզ, յաղագս ամենայնի, փառք քեզ»: Մեծն Հովհանն Ոսկեբերանի սույն խոսքերով կուգենայի սկսել իմ շնորհավորական խոսքը, որովհետև ընդհանրական Եկեղեցու այդ մեծ Հայրապետը, չնայած կյանքում կրած իր բազում դժվարություններին ու հալածանքներին, այնուամենայնիվ իր մեջ ուժ գտավ ասելու. «Ամեն ինչի համար փառք քեզ»:

Այս նոր տարվա շեմին սույն ընդհանրացնող բառերով պիտի բնութագրեի իմ ժողովրդի հոգեվիճակը:

Արդարությանն նկատմամբ խոր հավատ, ապա՝ հուսախաբություն: Ահավոր ավերիչ երկրաշարժ ու բազում դատարկված տներ, որբեր ու կորուստ... կորուստ... կորուստ:

Ապա, մղձավանջային, անհասկանալի օրեր, ամիսներ ու տարի, անհասկանալի՝ իր կույտ անտարբերությամբ և ամեն ինչի նկատմամբ նույնատիպ վերաբերմունքով... Ու թվում է մի պահ, թե անվերջանալի պիտի լինի գիշերը հայ ժողովրդի համար:

Սակայն աստվածային զարմանալի նախախնամությամբ նույնիսկ կործանման ամենաձայրահեղ եզրին կանգնածը, վշտահարն ու թշվառը, տարեմուտի նախօրեին, կարողանում է ի մի հավաքել իր բոլոր ուժերը, բանականությունն ու կամքը՝ պատրաստ լինելու՝ ապագային ընդառաջ գնալու համար:

Այս իմաստով, զարմանալի ուժ ու խոր փիլիսոփայություն կա Նոր տարվա խորհրդի մեջ: Այն հավասարապես դրականորեն է ազդում թե՛ ծեր մարդու, թե՛ մանչուկի վրա, որբևայրի կնոջ ու երիտասարդ հարսի վրա: Այն բերում է մարդուն լույսի ու հավատի զգացում, լավագույն ապագայի ինչ-որ մի քաղցր անուրջ:

Վեհափառ Տեր,

Այս՝ 1990 թվականի տարեմուտը ևս, ինչպես շատ ու շատ տարիներ շարունակ, հավաքվել ենք Ձերդ Հայրապետության հովանու ներքո՝ դիմավորելու գալիք տարին: Չնայած անցած տարվա ընթացքում ունեցած դժվարություններին ու նեղություններին, մեր հոգևոր ճեմարանի ուսանողությունը և դասախոսական կազմը իր մեջ ուժ ու եռանդ է գտնում անխոնջ՝ և՛ անխափան կերպով շարունակելու ուսումը հոգևոր ճեմարանի հանրկից ներս:

Զգալով այն մեծ կարիքը, որ այսօր ունի Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին, շնորհիվ նոր, բարեփոխված պայմանների, Դուք միշտ շեշտել և այս օրերին առավելապես եք շեշտում հոգևոր ճեմարանի դերը ազգին նվիրված ու պատրաստակամ հոգևոր ծառայողներ պատրաստելու գործում: Մենք քաջ գիտակցում ենք ու կիսում Ձերդ Արքայության մտահոգությունները և աշխատում ենք անելու ամենակարելին: Մոտ օրերս, դեկտեմբերի 25-ին, հոգևոր ճեմարանի շուրջ 28 ուսանողներ ստացան դրպության չորս աստիճաններ, իսկ 15 հոգի՝ ձեռնադրվեցին սարկավագ: Սա խոսում է այն մասին, որ 1989—1990 ուսումնական տարին առատ հունձք պիտի ունենա:

Մեծ ուրախություն է մեզ համար նաև հոգևոր ճեմարանի հանրկից ներս ունենալ 5 ամերիկահայ ուսանողներ, որոնցից մեկը՝ Հակոբ Դինգիլյանը, դեկտեմբերի 25-ին ստացավ սարկավագի, իսկ Ստեն Շեպեճյանը՝ ուրարալի աստիճան: Մենք հպարտ ենք, որ հոգևոր ճեմարանի ամերիկահայ ուսանողների համար ստեղծված նորաբաց դասարանը իր համեստ դերն է խաղալու ամերիկահայ հոգևորականների պատրաստման գործում: Բացի այդ, ունենք նաև ճեմարանի նախապատրաստական դասարան շուրջ 20 ուսանողներով, որոնք պարարտ հող են հաջորդ՝ 1990—1991 թթ. ուս. տարվա առաջին լսարանի համար:

Արդեն պատրաստ է հրատարակության հոգևոր ճեմարանի ուսանողության ուժերով վերաստեղծված «Տաթև» եռամսյա պարբերաթերթը, ուր

լիովին կարտացոլվի հոգևոր ճեմարանի ուսանողության կյանքն ու քարքը:

Սույն նկարագրություններից հետո, Վեհափառ Հայր, թույլ տվե՛ք ի դիմաց հոգևոր ճեմարանի տեսչության, դասախոսական կազմի և ուսանողության շնորհավորել Ձերդ Սրբության Ամանորը՝ ցանկանալով, որ գալիք՝ 1990 թվականը այլևս ծանր հոգսեր չբերի Ձեզ, այլ պարզևի արևշատ, երջանիկ օրեր հուրախություն մեզ և մեր ստեղծագործ ու հավատացյալ ժողովրդի:

Մեր Նոր տարվա շնորհավորանքները նաև մեր միաբանակից հայրերին և եղբայրներին՝ գալիք տարվա լավագույն մաղթանքներով:

Տեսուչ սրբազան հոր խոսքից հետո հնչում է «Հայրապետական մաղթերգ»-ը: Բոլորը միաբերան սո Աստված են առաքում իրենց սրտերից բխած աղոթքը՝ Աստծուց «երկար կեանք» ու «երկար օրեր» խնդրելով Հայոց Հայրապետին:

Ապա հանուն միաբանության խոսք է ասում Տ. Արքահամ վրդ. Մկրտչյանը.

«Վեհափառ Տեղ,

Գերաշնորհ սրբազան հայրեր, սիրելի ներկաներ,

Հավերժության ակնթարթներից մեկն է այսօր, ակնթարթ՝ մտորումի, ակնթարթ՝ խորհրդածության, ակնթարթ՝ ետադարձ հայացքի, և ակնթարթ՝ աներկբա հավատքի նոր իրագործումների ու նոր հույսերի:

Ինքնավերլուծության ու աշխարհըմբռնման այս կենսական հարցերի պատասխանը գտնելու համար է, որ հավերժությունը բաժանվել է տարիների, օրերի, ժամերի ու վայրկյանների: Այս բաժանումներից յուրաքանչյուրն իր իմաստավորող սկիզբն ու վախճանն ունի, որ հնարավորություն է տալիս գործով ու հավատքով հավերժացնելու այն:

Սակայն տարիների ու դարերի ընթացքում լինում են պահեր, երբ ակնթարթը կանգ է առնում մի պահ, դառնում ոչ թե պատմություն, այլ դրոշմվում մարդկանց սրտերում ու արյան միջոցով փոխանցվում սերնդից սերունդ: Այդ ակնթարթները դառնում են սկիզբ կամ վախճան, մարդկության համար դառնում դարակազմիկ, մարդու համար՝ բախտորոշ: Այդ ակնթարթները լինում են լուսավոր կամ դժխեմ, կյանքն իմաստավորող կամ հուսահատության եզրագծին հասցնող: Հաստատուն կամք ու աներեր հավատք ունեցող մարդու համար ակնթարթը դառնում է աղբյուր նոր ծրագրերի ու նոր իրագործումների: Յուրաքանչյուր մարդու կյանքում ահա այդ ակնթարթային դադարի պահն է տարեմուտը, ակնթարթային դադար՝ ինքնավերլուծության ու առավել ևս ինքնաճանդգման համար: Սկսվող տարին իմաստավորող ակնթարթն է դա, առաջին հիմնաքարը նոր տարվա ու նոր կյանքի: Եվ այդ հիմնաքարը հաստատուն դնելու համար պետք է մի պահ անդրադարձ հայացք նետել անցնող տարվա իրագործումների վրա՝ միշտ ի մտի ունենալով Հայտնության այն հայտարարությունը, թե «ահա գամ վաղվադակի և վարձք իմ ընդ իս՝ հատուցանել իրաքանչիւր ըստ գործս իրեանց» («Յայտ. ԻԲ 12):

Իսկ անցնող տարին եղավ որոնումների ու մտորումների տարի, ազգային ոգու վերխույսցման ու հոգևոր զարթոնքի տարի, բնության քերած չարիքները վերացնելու և ազգամիջյան թշնամությունը դիմակայելու տարի:

Անցնող տարվա այս վերջին պահին մեր հայացքի առջև մի պահ պատկերվում է նախորդ դեկտեմբերը, երբ մեկ ակնթարթում ողբի ու որբի հայրենիք դարձավ որջ Հայաստանը:

Ողբի ու որբի հայրենիք:

Զարի կողմից սանձազերծված տարերային աղետը եկավ սասանելու մեր ժողովրդի կամքն ու հավատը, եկավ՝ գերեզմանելու մեր արդար իրավունքներն ու երազանքները... Մեր սուրբ մատենագիրները մեկ անգամ ևս հայոց աշխարհի բախտը ողբացին: Հայոց ալեհեր Հայրապետը աղոթեց առ Աստված՝ գորավիզ կանգնելու իր վիրավոր փոքրիկ հոտին: Նա ցույլը ձեռքն առած շրջեց աշխարհից աշխարհ՝ շուտափույթ օգնություն բերելու իր աղետյալ ժողովրդին:

Սակայն աղետին եկավ ավելանալու նաև նոր ելք գտած դարավոր թշնամանքը: Թվում էր, թե հուսահատությունը պիտի կործաներ մեր ազգի ոգին, թվում էր, թե պիտի տատանվեր մեր գոյության հիմնաքարը: Սակայն մեր նախնայաց աղոթքին միացած Հայոց Հայրապետի աղոթքը հասավ առ Աստված, և Հայաստան փոքրիկ աշխարհի կապույտ երկնակամարում առկածող Հիսուսի աստղից հնչեց ուղեցույց խոսքն Աստվածային՝ «Մի երկնչիր, հոտ փոքրիկ, զի Աստված ընդ քեզ է»: Ժամանակը կանգ առավ մի պահ, ակնթարթը դարձավ հավերժություն, ու այդ հավերժության մեջ կուրացնող լույսով շողարձակեց շիրմաքարը Ս. Մաշտոցի: Մաշտոցի հետ ոգի առան Վարդան ու Նարեկացի, Կոմիտաս ու Անդրանիկ: Ու նորից շարունակվեց արդար իրավունքների Ավարայրը, որի դրոշակակիրն ու լուսե ճանապարհը դարձավ ազգի վերադարձը դեպի իր արմատները: Կանթեղված էր Հայկի ոգին Սուրբ Էջմիածնի կամարների ներքո, որ բոցավառվեց հանկարծ հույսի ու հաղթության լուսե շողերով: Եվ հայ ժողովուրդը դիմեց այնտեղ: Դիմեց այնտեղ, որտեղից դարեր շարունակ իր կյանքի ավիշն է ստացել և ուր պահ է տվել իր սիրտն ու հոգին: Դիմեց դեպի հայոց աշխարհի վրա կախված Լուսավորչի կանթեղը, որ վառ է պահվել մեր նախնիների ինքնագոհաբերման պատրույգով և հոգու կրակով: Այդ կանթեղը Մաշտոցի հզոր բարբառով ողջ հայությանը միաամության կոչեց՝ դիմակայելու ամեն տեսակի փորձությունների: Մեր նախնայաց կանչն է այն, որ առավելապես պարտավորեցնում է այսօրվա հայ հոգևորականին, ժողովուրդն առաջնորդելու դեպի ազգային արմատներ, դեպի հավերժություն ու դեպի Աստված: Որքան ցանկալի է այս կանչը, այնքան էլ պարտավորեցնող ու պահանջող, որից հրաժարվելու իրավունք չունենք:

Տարեմուտի այս խորհրդավոր պահին գալիս ենք վստահեցնելու Ձեզ, Վեհափառ Տեր, որ իր հոգու մեջ Սուրբ Էջմիածնի պատկերը կրող յուրաքանչյուր հայ հոգևորական իր ուժերն ամբողջովին ի սպաս կռնի հանուն մեր Սուրբ Եկեղեցու առավել պայծառացման ու մեր ժողովրդի հոգևոր կարիքների բավարարման: Միաժամանակ աղոթում ենք առ Աստված, որ քաջատղջություն ու երկար, արևշատ օրեր պարգևի մեր սիրելի Հայրապետին, իրեն տրված երկնառաք իմաստությամբ բազում ավելորդների միջից դեպի խաղաղության նավահանգիստ առաջնորդելու իր բազմաշարժար ու քաջարի ժողովրդին: Սկսվող նոր տարում եփվելիք նոր մեղրումով թող մեկ անգամ ևս սրբագործվի հայոց Աստվածընկալ հողը և թող մեկ անգամ ևս հայոց երկիր իջնի ու հայ սրտերից ներս բնակվի Քրիստոս՝ քաջալերելու համար իր փոքրիկ հոտին: Սկսվող նոր տարին յուրաքանչյուր հայ ընտանիքի թող բերի նոր ուրախություն ու երջանկու-

թյուն, յուրաքանչյուր հայ հոգևորականի՝ առավել նվիրում, յուրաքանչյուր հայի՝ նոր հառաջդիմություն: Թող Տերը օրհնի նոր՝ 1990 թվականը, անսասան պահի լուսավորչանորոգ Հայ Եկեղեցին ու Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածինը, և թող Է՛լ ավելի ծաղկի, շենանա ու հզորանա մեր Մայր Հայրենիքը:

Ծնորհավոր Նոր տարի»:

Հայր սուրբի խոսքից հետո ճեմարանի ուսանողությունը կատարում է «Դարձեալ փայլեց», «Հինգալա» և գուսան Ծերամի «Անդրանիկ» երգերը, հոգևոր ճեմարանի ամերիկահայ ուսանողները կատարում են «Սուրբ Ծննդյան երգ»-ը: Դանիել Վարուժանի «Ջոն» բանաստեղծության արտասանությամբ հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի ուսանող Սարգիս Կոպալյանը, իսկ բանաստեղծ Վաչագան Հովհաննիսյանը արտասանում է իր գրած «Մեր վանքերը» բանաստեղծությունը: Ապա ուսանողության անունից Վեհափառ Հայրապետին ու ներկաներին ուղղված շնորհավորական խոսքով հանդես է գալիս հոգևոր ճեմարանի Ե լսարանի ուսանող Գրիգոր սրկ. Տալյանը: Հոգևոր ճեմարանի ուսանողության կատարմամբ հնչում են նաև Մովսես Խորենացու «Ջաննաւելի Լուսոյ Մայր» և «Ծառագայթ» և Կերպարան», հոգևոր ճեմարանի Ա լսարանի ուսանող Հովհաննես Մարտիրոսյանի կատարմամբ՝ Հովհ. Թումանյանի «Հայոց լեռներում», «Լուռ գիշեր» և Կոմիտասի «Տէր, կեցո զհայս» (հոգևոր ճեմարանի ուսանող Սոեն Ծեպեճյան և երգչախումբ) ստեղծագործությունները: Երգչախումբը ղեկավարում էր հոգևոր ճեմարանի դասախոս պրն. Խորեն Պալյանը:

Ավանդական «Կաղանդչեքեր»-ից ու «Վիճակահանություն»-ից հետո իր օրհնության խոսքն է ասում Վեհափառ Հայրապետը, շնորհավորում բոլորի Նոր տարին և մաղթում «հույսի ու լույսի նոր առավոտ» վերջին մի քանի տարում այնքան դժվարություններ ու դժբախտություններ տեսած մեր ժողովրդին:

Հաջորդ օրը, հունվարի 1-ին, Վեհարանում, Մայր Աթոռի միաբանությանը, քահանայից դասին և Արարատյան Հայրապետական թեմի հոգևորականությանը ընդունեց Վեհափառ Հայրապետը:

Ի դիմաց հոգևորականության, խոսք ասաց և Վեհափառ Հայրապետի Նոր տարին շնորհավորեց Մայր Աթոռի դիվանապետ գերաշնորհ Տ. Ներսես արքեպս. Պողոսյանը:

«Վեհափառ Տեր,

Մեզ համար արդեն ավանդություն է դարձել ամեն Նոր տարվա Ամանորի նորաբաց առավոտյան հոգեպարար պատարագի արարողությունից հետո գալ Վեհարան՝ ստանալու համար Ձերդ Սրբության օրհնությունն ու պատգամը:

Կարծեք երեկ էր, մեկ տարի առաջ, 1989 թվականի հունվարի 1-ին, եկել էինք այստեղ, երկրաշարժի ահավոր աղետից ցնցված, վշտաբեկ սրտով մխիթարություն ստանալու համար Ձերդ Վեհափառությունից: Այդ առթիվ հոգևին մաղթեցինք, որ 1989 թվականը լինի ողջ հայ ժողովուրդի և հատկապես մեր աղետյալ գոտու համար վերաշինության, վերականգնումի տարի՝ նյութական և քարոյական առումով:

1989 թվականի ընթացքում մենք եղանք ականատես վկաները, թե

ինչպես աշխարհի չորս ծագերից, ավելի քան հարյուր երկրներից, ամեն տեսակի օգնություն փութացվեց Հայաստանին: Խորհրդային երկրի տարբեր հանրապետություններից շինչոկատներ եկան, ինչպես նաև արտասահմանյան բազում երկրներից եկած շինարարներ և մասնագետներ իրենց կարելին ի գործ դրեցին, մեր աղետի գոտին վերակառուցելու համար: Մենք խորապես երախտապարտ ենք և հոգևոր մխիթարված սույն եղբայրական օգնությանը համար:

1989 թվականը մեզ համար նաև եղավ, ազգային իմաստով, վերազարթոնքի մի տարի: Հայ ժողովուրդը, ի Հայաստան և ի սփյուռս աշխարհի, միացավ, իր արմատներին վերադարձավ՝ ճանաչելու համար իր ինքնությունը: Այսպիսով ստեղծվեց միասնականության ոգի, ճակատագրակցության զգացողություն, որի արտահայտությունը եղավ գիտակցությունը՝ Հայաստանը ճանաչելու իբրև հայրենիքը ողջ աշխարհի հայության: Այն, ինչ որ կարճ ժամանակ առաջ մոռացության էր տրվել, նոր արժևորում ստացավ, հոգևոր զարթոնքի, հոգևորի վերագնահատումի մի նոր շրջան սկսվեց:

1989 թվականը նաև Հայաստանյայց Առաքելական մեր Եկեղեցու համար եղավ հոգևոր արթնության մի տարի, բազում փակված եկեղեցիներ վերաբացվեցին և դեռ վերաբացվում են: Աղոթքի, Աստծո հետ հաղորդության պահանջը մարդկանց մեջ ավելացավ, մարդասիրական նոր կազմակերպություններ ծնունդ առան, և եղբայրասիրության նոր շնչով տոգորվեցին մարդիկ: Հայաստանյայց եկեղեցին նոր թեմեր բացեց, մեր հոգևոր եղբայրների թիվը ստվարացավ, և այժմ զգում ենք, թե որքան կարիք կա նոր մշակների, որովհետև «հունձքերը բազում են, իսկ մշակները՝ սակավ»:

Անցած տարում էր, որ Հայաստանյայց Եկեղեցին իր ներքին միասնականությունը վերագտավ, ավելի քան երեսուն տարիներից ի վեր նրա ծոցում գոյություն ունեցող հակամարտությունները վերջ գտան, «խառնադրության ձայն հնչեցաւ, սուրբ ողջոյնի հրաման տուաւ, թշնամութիւնն հեռացաւ, սէր յընդհանուրս սփռեցաւ...»: Իբրև մեկ ազգ և մեկ Եկեղեցի նոր ուխտ կնքվեց, և այսօր Հայաստանյայց Եկեղեցին իր բոլոր նվիրապետական Աթոռներով, իր բոլոր թեմերով և հովիվություններով միական է, միասնական ու անբաժանելի՝ ունենալով իբրև խորան միության Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինը: Մեր պատմության այս ամենաբախտորոշ շրջանին մեր Եկեղեցին իր ժողովրդի հետ է, նրա ճակատագրով մտահոգ և պատրաստ ամեն զոհողության՝ արբազան իդեալների իրագործման ի խնդիր:

Վեհափառ Տեղ, անցնող՝ 1989 թվականը Հայաստանյայց Եկեղեցու և հատկապես Ձեզ համար եղավ դժվար ու մտահոգություններով լեցուն մի տարի: Դուք իբրև Հովվապետ հանձն ատիք ցույց ի ձեռին այցելության գնալու մինչև Միացյալ Նահանգներ, ծեծելու համար, բացի՝ հայկական միությունների և կազմակերպությունների, նաև օտարների խղճի դռները: Այդ առթիվ այցելեցիք Միացյալ Նահանգաց նախագահ Ջորջ Բուշին և այլ կարևոր անձնավորությունների՝ տանելով հայ ժողովրդի երախտագիտությունը և գնահատանքի խոսքը նրանց:

Այսօր բարեբախտաբար տեսնում ենք, թե, հակառակ շատ դժվարին պայմանների, բավականին լուրջ աշխատանք տարված է աղետի գոտում, նոր դպրոցներ, հիվանդանոցներ, բնակարաններ կառուցվել են և կառուցվելու վրա են: Ծառերի համար կյանքի տանելի նվազագույն պայմաններ

են ստեղծվել: Վստահ ենք, գալիք տարիները ավելի երջանկաբեր կլինեն, գիտակցում ենք, որ դեռևս շատ գործ կա անելու:

Վեհափառ Տեր, Ամանորի խորհրդավոր այս առավոտյան մենք, Ձեր հոգևոր զավակները, եկել ենք, հավատով և նվիրումով լցված հաշգեղու Ձերդ Սրբության օրհնությունը ու հայրական պատգամները: Թող Աստված անսասան պահի Լուսավորչահիմն Հայաստանյայց Եկեղեցին և երկար կյանք պարգևի Հայոց Հայրապետին»:

Ապա շնորհակալության և օրհնության խոսք ասաց Վեհափառ Հայրապետը.

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ
(1 հունվար 1990 թ.)

Նախ իմ գոհունակությունն եմ հայտնում և շնորհակալությունը՝ կատարված բոլոր բարի մաղթանքների համար: Ինձ համար հոգեկան մխիթարություն է մաս տեսնել, որ ձեր թիվը աճած է և միաբաններ ու ուսանողներ շրջապատում եք ինձ: Դա հուսադրում է ինձ, որ այն բոլոր ծրագրերը, որ ունենք, որին ակնարկեց արդեն Սրբազան Հայրը, քաջ առ քաջ պետք է կարողանանք բավարար չափով իրագործել և պատրաստել հոգևոր ծառայողներ, կուսակրոն թե ամուսնացյալ, որպեսզի ծառայեն մեր հավատացյալ ժողովուրդին, որոնք այնքան հոգևոր խանդավառությամբ սպասում են Աստուծո խոսքին և Եկեղեցու օգնությանը:

Երեկ երեկո բնականաբար ժամանակի մասին խորհրդակցություններ եղան, և բոլոր խոսողները լավ մտածումներ լարտահայտեցին այդ առթիվ: Ես շեշտեցի և այսօր էլ ուզում եմ ընդգծել, թե ժամանակ հասկացությունը մեզ՝ հոգևորականներին համար առավելապես բարոյական նշանակություն ունի: Կարևորը՝ այն չէ, թե ինչ է նշանակում ժամանակ: Ավելի կարևորը այն է, թե ինչպես ենք մենք օգտագործում այդ ժամանակը մեր կյանքի տևողության ընթացքին, ինչ գործեր ենք կատարում, ինչպես ենք արդարացնում մենք մեզ ժամանակի ընթացքում: Այս հարցին մենք պետք է պատասխան տանք մենք՝ հավաքաբար անշուշտ, բայց այդ հարցին պետք է ամեն մեկս պատասխան տա իր խղճի առջև, իր գիտակցության առջև, որովհետև երբեք չմոռանաք, որ հոգևորականի առաքելությունը՝ հոգևոր բարոյական առաքելություն է՝ ամենից առաջ: Նաև ազգային հասկացությունը մեզ համար, Հայ Եկեղեցու համար, ամբողջապես արտացոլվում է մեր Եկեղեցու հոգևոր առաքելության մեջ: Մենք ազգից դուրս չենք, ազգը մեր Եկեղեցիի մեջ է: Հետևաբար, մեր ամենաառաջնահերթ առաքելությունն է մեր ժողովուրդի կյանքում քարոզել Աստուծո խոսքը և բարոյական կյանքի հրամայականներին հրապուրվելու կոչը: Մենք համոզված պետք է լինենք, որ բոլոր տեսակի դժբախտությունները մարդկային կյանքի մեջ, մինչև պատերազմները արյունահեղ, բոլոր տեսակի ազգամիջյան տագնապները, որ միշտ եղել են և հիմա էլ կան, բոլոր տեսակի դժբախտությունները և ողբերգությունները վերջիվերջո մեկ հիմնական պատճառ ունին՝ բարոյական գիտակցության պակասը: Հիսուս եղավ և մնաց մինչև այսօր Իշխանը Խաղաղության և Արեգակը Արդարության: Այս բարոյական հիմնական մտածումներից, սկզբունքներից մենք պետք չէ շեղվենք և տարվենք այլ և այլ գաղափարախոսություններով: Ուշադիր եղեք, չշփոթվեք,

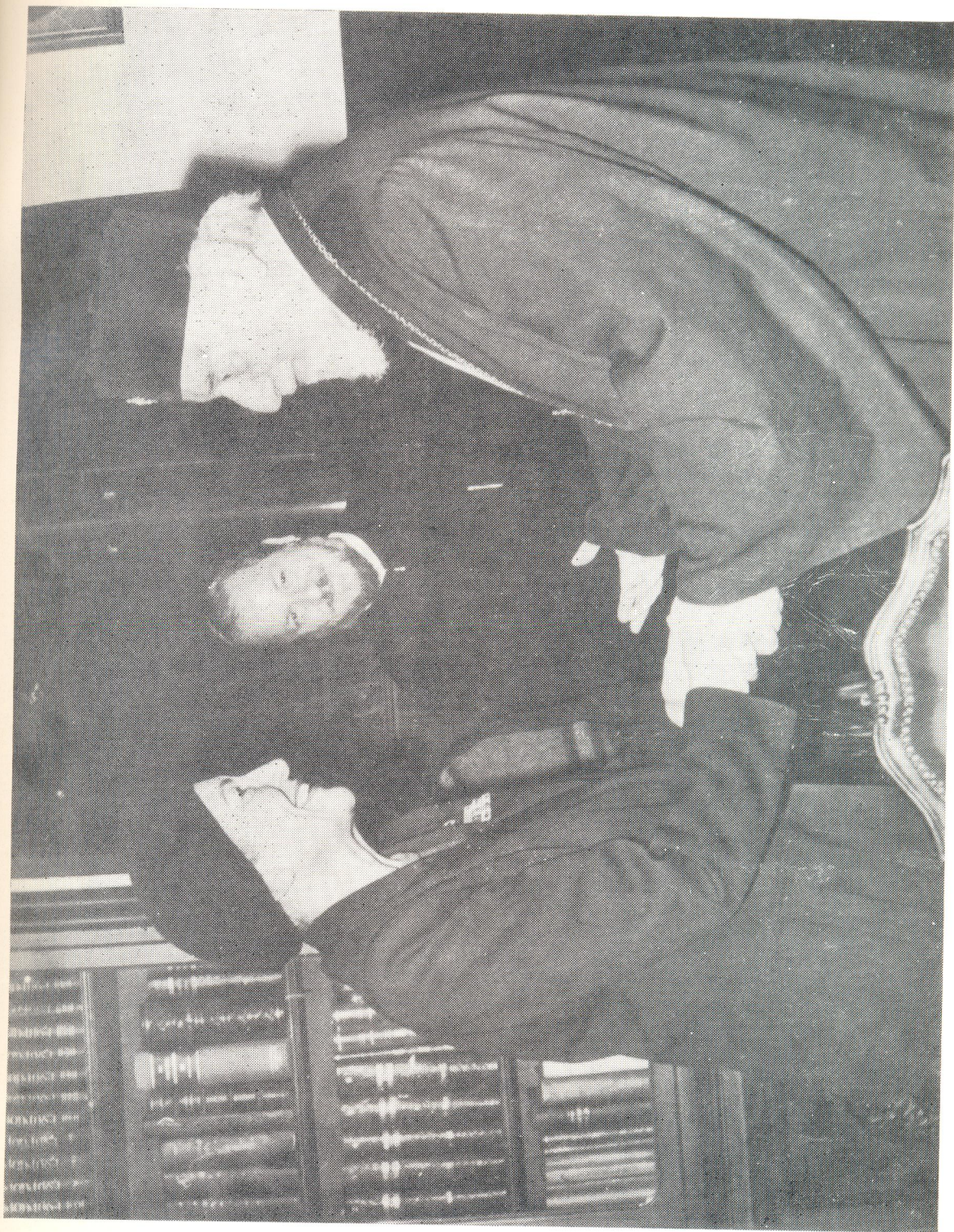
շտարվեք ամեն տեսակի հոսանքներով: Հոգևոր կյանքի մակարդակի վրա լսում եմ, աղանդները շատանում են, հանդիպողը Քրիստոսի մասին է խոսում, առանց գիտնալու, թե ինչ է ասում, առանց հանգամանք ունենալու, առանց Աստուծո շնորհը ունենալու, առանց գիտակցություն ունենալու, թե ուր է գնում: Աղանդներ, աղանդավորներ տեսակ-տեսակ: Նույնիսկ մինչև բողոքիստական կամ կրիշնայական, նույնիսկ վերջերս էլ հեթանոսական, իբրև թե մեր արմատներն են դրանք: Մեր նման ազգի համար, մեր նման քրիստոնյա ժողովուրդի համար բոլորովին անհարմար են նման անկարգություններ: Մեր ժողովուրդը այսօրվա՝ երեկվա ժողովուրդը չէ, ոչ էլ մեր Եկեղեցին, երկու հազար տարվա հոգևին կազմակերպված ժողովուրդ ենք, մանավանդ քրիստոնեության շրջանից սկսյալ: Եվ քրիստոնեությունը համամարդկային կրոնք է և համամարդկային բարոյականի ամենամեծ բարձունքն է հանդիսանում համայն աշխարհի համար: Ինչպե՞ս մենք հրաժարվենք այդ մեր իսկական արմատներից, ճշմարիտ արմատներից, բարոյական արմատներից, մարդասիրական իդեալներից, արդարության և խաղաղության քրիստոնեական իդեալներից: Հետևաբար, ես կուզեի այսօր դիմել մանավանդ մեր երիտասարդներին, որոնք տակավին իմացական և հոգևոր կազմավորման ընթացքի մեջ են և երբեմն կարող են դյուրությամբ սալթաբել աջ կամ ձախ, որ զգույշ լինեն, հավատան Քրիստոսի Ավետարանին և մնան մեր Եկեղեցուն հավատարիմ և կարգապահական: Հոգևոր կարգապահությունը պետք է ամբողջապես պահպանվի բոլորի կողմից, դրանում է մեր Եկեղեցու հոգևոր ուժը և մեր կյանքի բարոյական գեղեցկությունը:

Թող Աստված անասան և միշտ ծաղկյալ պահի մեր Սուրբ Եկեղեցին, իր հավատավոր ժողովուրդով և հոգևոր սպասավորներով:

Թող Աստված անասան ու բարգավաճ պահի նաև մեր Մայր Հայրենիքը, մեր հայրենի պետությունը:

Թող նոր տարին լինի խաղաղության և արդարության տարի համայն մեր ազգի համար:

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱԺԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ ԵՎ ԻՏԱԻԱՅԻ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ
ՆԱԽԱԳԱՀ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻՍ-ՊԻԱ ՖԱՆՓԱՆԻՆ Ս. ԷՋՄԱՐՅԱՆԻ ՎԵՀԱՐԱՆՈՒՄ

(Ծ՝ հունվար 1990 թ.)